

Rapport

Arkeologisk undersökning av förmodad grav, SKS
objekt ID 3005121, på fastigheten Granö s:6 i Granö,
Degerfors socken, Vindelns kommun. Västerbottens län

Västerbottens museum

Berit Andersson Dnr 362/16

Innehåll

Administrativa och tekniska uppgifter	1
Sammanfattning	1
Inledning	2
Undersökningsområdet	3
Målsättning och målgrupp	3
Metod.....	3
Kommunikativa insatser	4
Resultat.....	4
Tolkning och utvärdering.....	4
Referenser	5
Schaktplan.....	5
Fotolista	6

Bilaga 1. Redovisning av utförd undersökning enligt 8 § KML

Administrativa och tekniska uppgifter

Vbm dnr	362/16
Lst dnr	431-5000-2016
Lst beslutsdatum	2016-05-31
Län	Västerbotten
Landskap	Västerbotten
Kommun	Vindeln
Socken	Degerfors
Ort	Granö
Fastighet	Granö s:6
SKS objekt ID	3005121
Undersökningstyp	Arkeologisk forskningsundersökning
Datering	Historisk tid
Kartblad	71H 3a SO (Sweref 99)
Koordinatsystem	Sweref99TM
Fältarbetsperiod	2016-0531-0601
Fältarbetsledning	Berit Andersson VBM
Övrig personal	Nina Granholm, Ellinor Johansson, Erik Sandén, Ronny Smeds & Susanne Sundström VBM
Planering arkivsök	1 dv
Dagverken fält	6
Dagsverken rapport	2
Dokumentationsmaterial	Rapporter samt övrigt analogt och digitalt arkivmaterial kommer att förvaras vid Västerbottens museum.

Sammanfattning

Med anledning av en planerad ny utställning om järnålder och medeltid i Västerbottens län behöver kunskapen om järnålderns gravskick i skogslandet förbättras. I samband med projektet Skog & Historia registrerades en möjlig stensättning (SKS Objekt ID 3005121) vid Campingen i Granö, Vindelns kommun. Tillstånd att genomföra undersökningen har givits av Länsstyrelsen Västerbotten i enlighet med KML (1988:950) 2 kap. 8 §, dnr 431-5000-2016. Målsättningen med undersökningen är att fastställa om SKS Objekt ID 3005121 utgör en lagskyddad fornlämning samt om det förkommer lagskyddade fornlämningar i närheten.

Lämningen har beskrivits och mätts in via FältGis för anmälan till FMIS. Vid undersökningen av den förmodade stensättningen av SKS Objekt ID 3005121 har hela lämningen avtorvats och ett **3 m långt och 0,5 m brett schakt (NÖ-SV)** lades i lämningens mitt.

Endast ett fynd påträffades med hjälp av metalldetektor, en sentida järnspik. Inga andra fynd eller konstruktioner som indikerar att lämningen skulle vara en grav påträffades. I den redovisning som skickas till RAÄ kommer lämningen att registreras som **Fornlämningsliknande lämning** med status *Övrig kulturhistorisk lämning*.

Innan undersökningen genomfördes hade kontakt tagits med Granö Beckasin samt skolan i Granö. Den arkeologiska undersökningen besöktes av två skolklasser från Granö skola samt intresserade bybor. Sveriges Radio P4 Västerbotten gjorde ett inslag om undersökningen där både arkeologer och barn intervjuades.

Inledning

Med anledning av en planerad ny utställning om järnålder och medeltid i Västerbottens län behöver kunskapen om järnålderns gravskick i skogslandet förbättras. I samband med projektet Skog & Historia registrerades en möjlig stensättning (SKS Objekt ID 3005121) vid Campingen i Granö, Vindelns kommun. Den arkeologiska undersökningen skulle klargöra om den registrerade lämningen är en fornlämning samt utreda dess skyddsbehov. Tillstånd att genomföra undersökningen har givits av Länsstyrelsen Västerbotten i enlighet med KML (1988:950) 2 kap. 8 §, dnr 431-5000-2016.

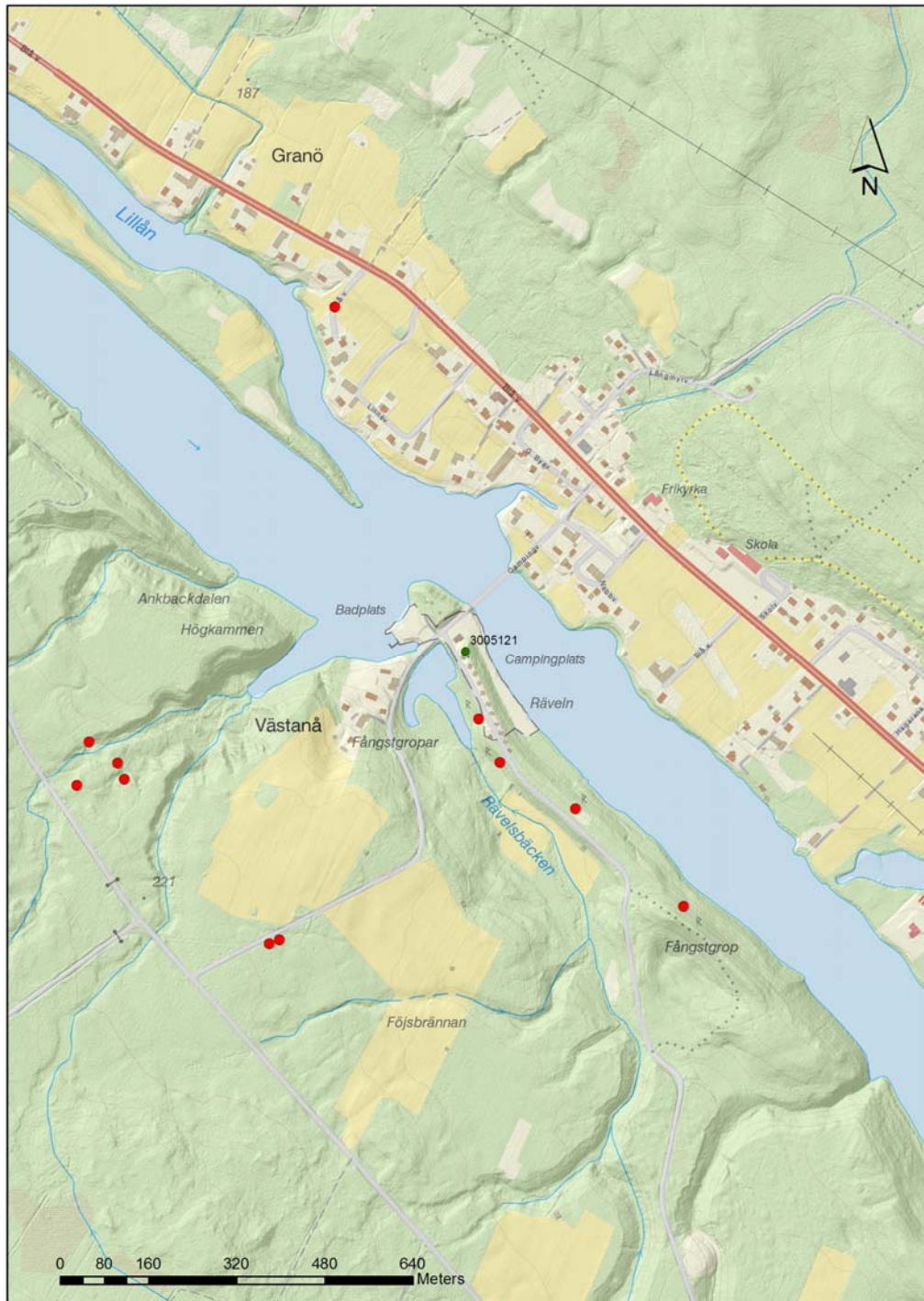

Fig. 1. Översiktskarta över Granö med den förmodade graven markerad med grönt. Lämningar registrerade i FMIS är markerade med rött.

Undersökningsområdet

Undersökningsområdet ligger i Umeälvens dalgång vid byn Granö i Vindelns kommun. På östra sidan av älven består marken främst av öppen odlingsmark och på västra sidan är främst skogsmark med inslag av mindre öppna odlingsytor. Undersökningsobjektet är beläget på västra sidan av älven, på en grusås som löper i NV-SÖ-lig riktning parallellt med älven. På grusåsen är även en campingplats belägen.

Fig. 2. VBM DB 373:1. Den möjliga graven syns som en oval stenring med ett träd i mitten. Foto från SO.

Målsättning och målgrupp

Målsättningen med undersökningen är att fastställa om SKS Objekt ID 3005121 utgör en lagskyddad fornlämning samt om det förekommer lagskyddade fornlämningar i närheten. Denna typ av stensättningar är tidigare främst kända i länets kustområden (438 st) och är relativt ovanliga i skogslandet och fjällområdet (11 st i landskapet Lappland). Ytterst få stensättningar i skogslandet har undersökts under senare år och kunskapen om lämningstypens datering är mycket bristfällig. Målgrupper för den arkeologiska undersökningen är främst Länsstyrelsen, allmänheten i Granö samt arkeologer i Norrland.

Metod

Lämningen har beskrivits och mätts in via FältGis för anmälan till FMIS. Vid undersökningen av den förmodade stensättningen av SKS Objekt ID 3005121 har hela lämningen avtorvats och ett **3 m långt och 0,5 m brett schakt (NÖ-SV)** lades i lämningens mitt. Lämningen undersöktes genom handgrävning med skårslev. Även metalldetektor nyttjades vid undersökningen. Lämningen återställdes efter undersökningen hade genomförts.

Fig. 3. VBM DB 373:12. Ett schakt lades genom lämningen i NO-SV-lig riktning som grävdes till ca 20 cm djup.

Kommunikativa insatser

Innan undersökningen genomfördes hade kontakt tagits med Granö Beckasin samt skolan i Granö. Den arkeologiska undersökningen besöktes av två skolklasser från Granö skola samt intresserade bybor. Sveriges Radio P4 Västerbotten gjorde ett inslag om undersökningen där både arkeologer och barn intervjuades.

Resultat

Undersökningen resulterade i att den förmodade graven visade sig vara en relativt sentida lämning. Efter avtorvningen framkom en äggformad stencirkel där vissa stenar saknas, dessa har sannolikt återanvänts i den eldstad som finns ca 2 meter SÖ om lämningen. Under torvlagret var ett tunt blekjordlager som saknas utanför stencirkeln. I det profilschakt som grävdes genom lämningen framkom ett blekjordlager på ca 5 cm djup utanför stencirkeln. En provgrop grävdes ca 10 m N om lämningen i syfte att undersöka om jordmaterial hade påförts hela höjdsträckningen, och även där framkom ett blekjordlager på ca 15 cm djup. Endast ett fynd påträffades med hjälp av metalldetektor, en sentida järnspik. Inga andra fynd eller konstruktioner som indikerar att lämningen skulle vara en grav påträffades. I den redovisning som skickas till RAÄ kommer lämningen att registreras som *Fornlämningsliknande lämning* med status *Övrig kulturhistorisk lämning*.

Tolkning och utvärdering

I samband med den genomförda undersökningen berättade besökande orsbor att det tidigare funnits en dansbana på höjdsträckningen där campingen nu är belägen, samt att det i äldre dagar var ett färjeställe över älven från denna plats. Då den undersökta lämningen saknar tecken på att vara förhistorisk är det möjligt att besökare vid dansbanan eller tidiga turister byggt denna konstruktion i väntan på överfart. Höjdsträckningen är relativt plan och material

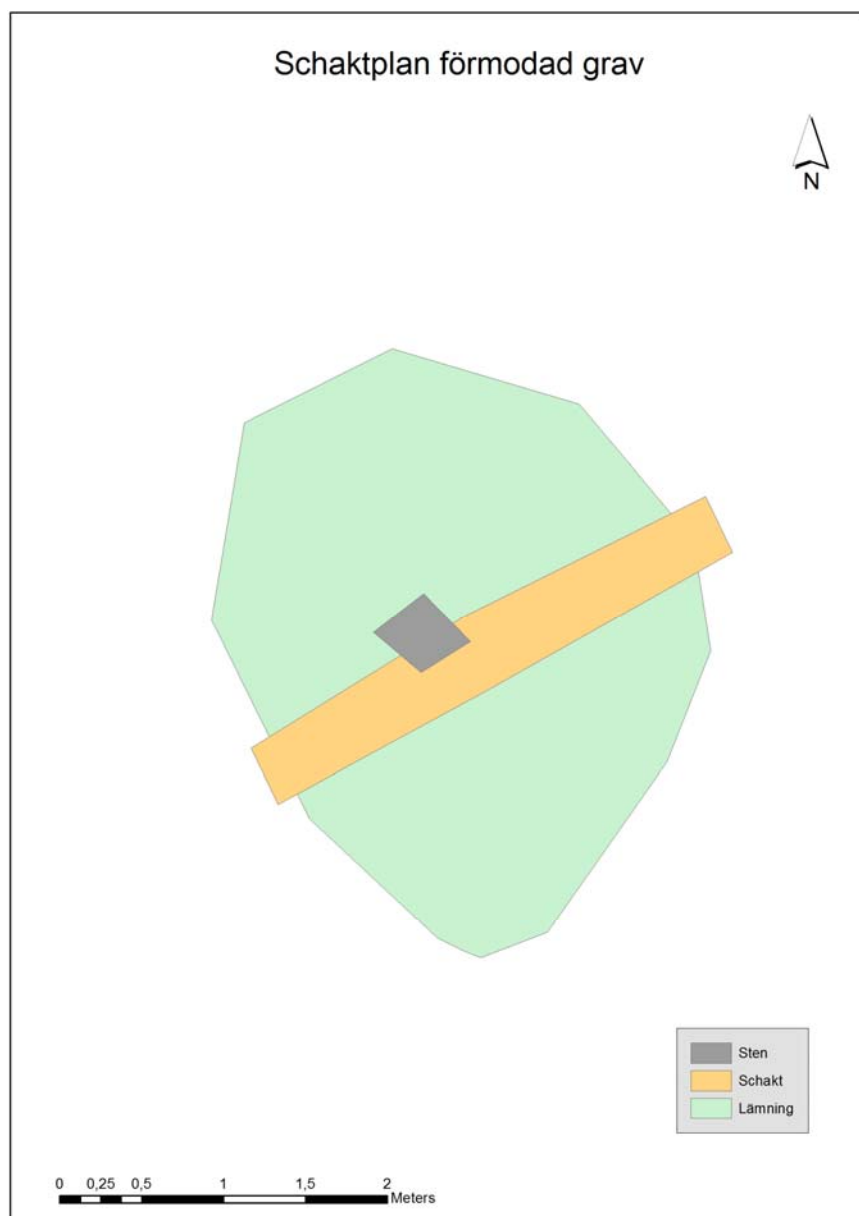
verkar ha påförts under historisk tid, kanske i samband med flottningen eller i andra syften. Delen där den undersökta stencirkeln ligger är på åsens högsta del och där har man inte påfört material vilket gjort att blekjorden finns kvar.

Referenser

Riksantikvarieämbetet. *Lista med lämningstyper och rekommenderad antikvarisk bedömning*. Version 4.0.

Skogsstyrelsens Skog & Historia-skikt.

Schaktplan

Fotolista

Bildnummer	Beskrivning	Fotograf
VBM DB 373:1	Lämningen från SÖ	Ellinor Johansson
VBM DB 373:2	Lämningen från NÖ	Ellinor Johansson
VBM DB 373:3	Lämningen från NV	Ellinor Johansson
VBM DB 373:4	Lämningen från SV	Ellinor Johansson
VBM DB 373:5	Lämningen från ÖÖ	Ellinor Johansson
VBM DB 373:6	Lämningen avtorvad från S	Ellinor Johansson
VBM DB 373:7	Lämningen avtorvad från SÖ	Ellinor Johansson
VBM DB 373:8	Lämningen avtorvad från NÖ	Ellinor Johansson
VBM DB 373:9	Lämningen avtorvad från SV	Ellinor Johansson
VBM DB 373:10	Schakt innan nedgrävning från NÖ	Ellinor Johansson
VBM DB 373:11	Profil i schaktets V del från ÖÖ	Berit Andersson
VBM DB 373:12	Schakt från NÖ	Berit Andersson
VBM DB 373:13	Schakt från SV	Berit Andersson
VBM DB 373:14	Profil provgrop N om lämningen	Berit Andersson
VBM DB 373:15	Lämningen efter återställning från NÖ	Berit Andersson
VBM DB 373:16	Lämningen efter återställning från NV	Berit Andersson
VBM DB 373:17	Lämningen efter återställning från V	Berit Andersson
VBM DB 373:18	Arbetsbild, museets arkeologer stakar ut schaktet	Ellinor Johansson
VBM DB 373:19	Arbetsbild, museets arkeologer gräver	Ellinor Johansson
VBM DB 373:20	Arbetsbild, borttagning av rötter	Ronny Smeds
VBM DB 373:21	Arbetsbild, museets byggnadsantikvarier provar att gräva	Ellinor Johansson

Redovisning av utförd undersökning enligt 11-13 §§ KML

Geografiska och administrativa uppgifter

Län Västerbotten	Kommun Vindeln	Landskap Västerbotten
Socken Degerfors	Fastighet/kvarter Granö s:6	Kartblad 71H 3a SO
Beslutande länsstyrelse (datum för beslut) Västerbotten (2016-05-31)	Länsstyrelsens dnr 431-5000-2016	Beslut enligt KML Undersökning av fornlämning enligt 2 kap. 8§

Undersökningens art och omfattning

Undersökarens dnr/projektnr VBM dnr 362/16	Typ av undersökning/åtgärd Annan åtgärd	Fältarbetstid start/slut 2016-05-31 - 2016-06-01
Undersökande/ansvarig organisation Västerbottens museum	Projektansvarig Jans Heinerud	Typ av exploatering
Uppdragsgivare/exploatör	Antal arbetsdagar	Beräknad rapporttid
		Total faktisk kostnad

Berörda RAÄ-nr, datering och lägesbestämning

Berörda RAÄ-nr/tillfällig arbetsidentitet (objektnr) SKS objektID 3005121	
Datering	
Mätmetod RTK	Kommentar kring inmätning
Skala 1:5000	
Medelfel vid inmätning	

Objekttabell för lämningstyper

RAÄ-nr	Tillfälligt arbetsid. (obj.nr) 3005121	Osäker position Nej	Ej synlig ovan mark Nej	Lägsta nivå (möh)	Högsta nivå (möh)
Antal 1	Lämningstyp Fornlämningsliknande lämning	Egenskapstyp		Egenskapsvärde(n)	
Antikvarisk bedömning Övrig kulturhistorisk lämning	Skadestatus Välbevarad	Undersökningsstatus Delundersökt		Aktualiserad bedömning Lämningstypslista	
Beskrivning Stensättningsliknande lämning 3 x 2,7 m (NV-SO) och 0,1 - 0,2 m h bestående av en äggformad stencirkel av 0,1 - 0,4 m stora runda stenar.					
Antikvarisk kommentar/motivering till aktualiserad bedömning					
Terräng Krön av rullstenås (NV-SÖ) med älv i NÖ-Ö-SÖ. Skogmark, tallskog.					
Vegetation Mossa					

Referenser

Inget kartmaterial bifogat

Ingen skriftlig källa bifogat

Ingen bildinformation bifogat

Filnamn	Typ	Storlek
objekt ID 3005121.zip	application/x-zip-compressed	0.00 Megabyte

Redovisning

<p>Sammanfattning av undersökningens resultaten</p> <p>Med anledning av en planerad ny utställning om järnålder och medeltid i Västerbottens län behöver kunskapen om järnålderns gravskick i skogslandet förbättras. I samband med projektet Skog & Historia registrerades en möjlig stensättning (SKS Objekt ID 3005121) vid Campingen i Granö, Vindelns kommun. Målsättningen med undersökningen är att fastställa om SKS Objekt ID 3005121 utgör en lagskyddad fornlämning samt om det förekommer lagskyddade fornlämningar i närheten.</p> <p>Vid undersökningen av den förmodade stensättningen av SKS Objekt ID 3005121 har hela lämningen avtorvats och ett 3 m långt och 0,5 m brett schakt (NÖ-SV) lades i lämningens mitt.</p> <p>Endast ett fynd påträffades med hjälp av metalldetektor, en sentida järnspik. Inga andra fynd eller konstruktioner som indikerar att lämningen skulle vara en grav påträffades.</p>
Förslag till fortsatta åtgärder
Meddelande till FMIS

Referensnummer för den inskickade blanketten är: 1693

Blankett inskickad av: Berit Andersson (berit.andersson@vbm.se) 070-5552923

VÄSTERBOTTENS
MUSEUM

Box 3183, 903 04 Umeå
Telefon 090-16 39 00. Telefax 090-77 90 00.
info@vbm.se
www.vbm.se